

Om slekten Blom´s tilknytning til Bratsberg gård.

Artikkelen er andre del av en beretning om slekten Blom i Skien.

Første del er presentert som artikkel under område «Byens sentrum»

Av Anna Helene Tobiassen

Didrik Cappelen Blom, 3de generasjon og gårdbruker

Dermed er vi over i tredje ledd i denne slektskrøniken. Christopher Hansen Blom hadde i 1828 fått den tradisjonsrike Bratsberg gård, hovedsete for mange storkarer like tilbake til vikingetiden. Han fikk den som gave gjennom sin første hustru fra svigerfaren Didrik von Cappelen. Cappelen på sin side hadde kjøpt gården sammen med Kloster-godset fra Adelerne. Omkring 1860 overlot Blom denne gården til sin eneste sønn, Didrik Cappelen Blom.

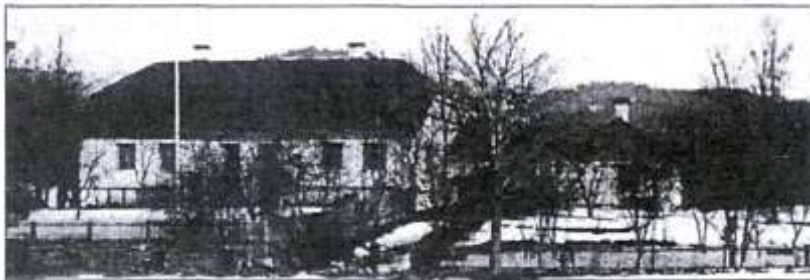
Selv beholdt han Frogner der Marianne, hans eldste datter fra annet ekteskap og arving til Frogner, fortsatt ble boende etter farens død. Hun var lenge ugift, men i 1884 giftet hun seg med distriktslege og enkemann Andreas Catharinus Backer, og ble da også stemor til hans fem barn. Slik gikk det til at Blommene ble avløst av Backerne på Frogner.

På det tidspunkt hadde Didrik Cappelen Blom for lenge siden overtatt Bratsberg. Han var landbruksutdannet og drev gården og den kalkovnen som hørte til. Han ble gjerne titulert som brukseier. Han giftet seg i 1864 med sin femmenning Anna Helene Blom, kalt Anna. I 1865 ble hans nyetablert familie registrert i fo1ketellingen med ham selv, hans hustru og deres førstefødte, datteren Marie Louise. De hadde tre tjenestejenter og to tjenestekarere, og holdt 5 hester, 23 kyr og en gris.

Den unge Didrik Cappelen Blom 1834 - 1894.

Etter hvert fikk de 6 barn, to sønner og fire døtre. Og i slutten av 1870årene fant Didrik ut at det gamle våningshuset på Bratsberg var blitt for trangt, han ville ha nytt, moderne hus. Det gamle bolighuset på Bratsberg gård ble revet, og et nytt gårdsanlegg med diger bolig i sweitzserstil ble reist syd for det gamle tunet i 1880.

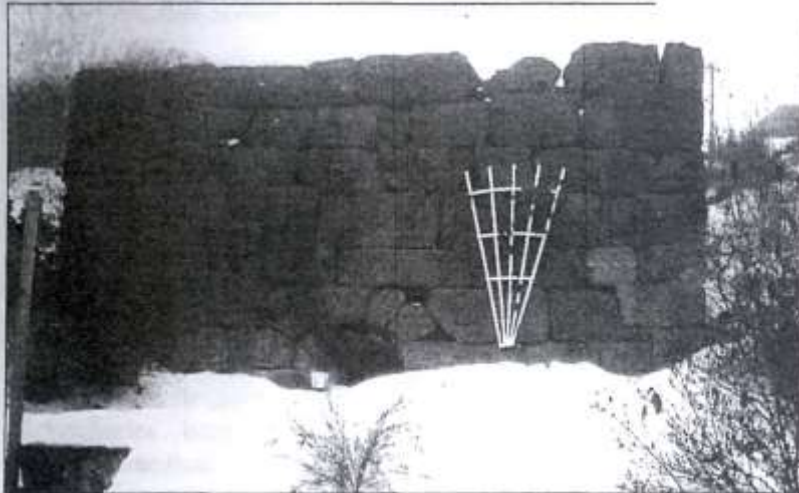
Didrik Cappelen Blom var, slik jeg har forstått det, mest opptatt av gårdsdriften og av kalkovnene, og gjorde seg langt mindre bemerket i byens styre og stell enn faren og bestefaren hadde gjort.

Fra nye Bratsberg gård.

Den brant ned i 1909.

En av de to kalkovnene som det fremdeles er rester etter på Bratsberg. Fotografert i 1997.

Sosialt sett var familien veletablert i de såkalte beste kretser. Dette gikk på mange ting, men jeg vil gjerne illustrere det ved å fortelle om hvordan det gikk til da hans eldste datter Marie Louise Blom (forfatterens mormor) feiret bryllup med den unge legen Jan Backer i 1888. Bryllupet beskrives i et brev fra brudens moster til Bendix Blom, brudens morbror.

Kjære Broder Bendiks! .

Mange Takk for Dit sidste hyggelige Brev som det glædede mig meget at modtage og som jeg burde besvaret før, men av Hensyn til Bryllupet paa Bratsberg har jeg opsat det fordi jeg gjerne vilde fortælle lidt om det med det samme. Først maa jeg da gjøre rede for Kommissionen med at kjøbe Brudegave som jeg fik pr. Telegram. Jeg gik strax til Byen og saa hos Guldsmedene da jeg vidste at Marie gjerne vilde have sølvtøi, men da jeg ikke fandt noget som rigtig passede, kjøbte jeg en Chokoladekanne af Plet som var meget smuk og som netop kostede kr. 20.-, ja egentlig lidt mere men jeg fik den for det.

Du kan tro det har været en travel tid for Anna, ja hun har jo havt god Hjælp, men Omtanken og Ordningen maa hun da selv staa for. Der var buden omtrent 90 personer, men vi var med børnene 72 til Middag Kl. 4 1/2. Vi vare i Kirken Kl. 3 1/2, og den var full af Tilskuere. Det var ogsaa et straalende Brudedefølge med mange fine Toiletter, Bruden var nydelig i hvid Silke, elve Brudepiger, og saa alle de Øvrige Gjester i kulørede Silkekjoler. Arbejderne paa Bratsberg havde plantet en hel Række Flagstænger fra indkjørselen og bort mod Gamle Bratsberg og pyntet med Kranse og kulørte Lamper, inde i Huset var ogsaa dekorert med Kranse og især Verandaen, saa det hele havde et særdeles fæstligt Præg. Det var saa kaldet Staaende Middag, da der var saa mange gjester at det ikke kunde arrangeres anderledes. Tante Jensine havde skrevet en sang som blev afsunget ved Desserten efter Præstens Tale for Brudeparet. Efter Kaffen blev Presenterne udstillet, og de var saa mange at det nok vil blive for vidløftig at opregne

dem (hvorpå hun begynner allikevel, men det hopper vi over!) ... Omtrent Kl. 9 kom der et stort fakkeltog med Musik, arrangert av Dideriks Grundleiere fra Follestad og Kleven, de gikk først nedenom Hagen og derpå ind og stansede på Plænenforan Huset. Det tog sig brilliant ud i den mørke Aften, og der fulgte en stor mængde mennesker med, saa der stod tætpakket Hoved ved Hoved saa langt man kunde se af Faklerne. Saa blev der holdt Taler og skreget Hurra, til sidst for H.M.Kongen, hvorefter Kongesangen blev spillet og saa drog de afsted. Da de Nygifte reiste var der illumineret nedover Kleven og da de kom til Børnehjemmet Hans Cappelens Minde var der bygget Æreport og Børnene afsang en sang og endelig var der reist Ærepori ved Faret, saa der blev gjort alt muligt for at Dagen kunde blive en rigtig Fæstdag.

For moro skyld skal jeg også referere et dokument som sier litt om hva slags konvensjoner som styrte forberedelsene til bryllup. Det er regningen for min mormors brudeutstyr fra I. Conrads Etablissemnet for Dame- Herre og Barneundertøi i Oslo. Der er oppført: 12 Daglinneder, 12 par Benklæder, 6 Natlinneder, 4 Friserkaaber, 1 piquetskjørt, 2 Spaderskjørt og et annet skjørt, 1 Tournure (til å bygge opp den såkalte "kø" på bakenden), 2 dusin Lommetørklæder. .

Videre er oppført falling og navning av diverse, og broderi til linneder. - Listen gir liksom en sus fra en annen tid!

Det gamle klasseskillet levde fremdeles videre i byen. Edle Hartmann, under pseudonymet Sfinx, skriver i boken "Kjent folk gjennom årene" at:

"Det var blant "de bedre" i Skien tre rangsklasser: De som kom til Klosteret og Fossum, de som kjente noen som kom til Klosteret og Fossum, og de som ikke gjorde noen av delene. "

Deretter gir hun til beste en herlig, satirisk beskrivelse av selskapslivet i Skien. Disse forholdene vedvarte lenge. Klosteret brant jo på slutten av 1800-tallet, men en kan se refleks av den "gamle ånden" i fotografier i gamle album.

Didrik Cappelen døde 60 år gammel i 1894. Tidene var ikke mer forandret enn at også han fikk æresport, ja, faktisk to æresporter, ved begravelsen.

Den nye tiden gjør inntog (Se del av artikkelen under Byens sentrum)

Slik jeg ser det, gjenspeiler historien om Hans Christophersen Blom, Christopher Hansen Blom og Didrik Cappelen Blom noen viktige og typiske forhold i en tid som representerte overgang fra det tradisjonelle samfunnet via forrige århundredes borgersamfunn til det moderne samfunnet. Men like sentral og med på overgangen til det nye som Christopher Hansen Blom i sin tid var, med sirkelsager, dampdrevet reverbane og engroshandel, like definitivt tilhørte han fortiden i sine siste år. Da var han imidlertid nådd 70-års alderen, hadde avvirket sine foretak og kunne tillate seg å betrakte utviklingen fra tilskuerplass.

Da er det særlig to trekk ved utviklingen og endringene som jeg vil trekke frem. Som Østvedt skriver:

Den nye Bratsberg gård fotografert fra Kapittelberget.

I forgrunnen det store steinbruddet der steinen til kal/øynene ble tatt ut.

Bruddet er idag fylt igjen og er blitt park.

Vannkraften hadde hittil bare vært brukt til gammeldags drift av sagbruk og møller, med tilhørende gammeldags struktur på arbeids- og ledelsesmønsteret. Litt etter litt begynte det imidlertid å gå opp for en del personer at Skien ga rike muligheter for industrielle anlegg av større format. Dermed gjør den egentlige industrialismen med sine tekniske og sosiale endringer inntog, og i løpet av den første halvparten av 1870 årene tok Skien et drygt skritt i retning av å modernisere og effektivisere sitt næringsliv. Det kom blant annet både tidsmessig høvleri og tre tresliperier, delvis kombinert med papirfabrikk. Blant disse må særlig nevnes Skiens Træsliberi, etablert i 1872, som ble opprinnelsen til den moderne storbedriften Union. Så langt Østvedt.

Mye annet skjedde også, både i næringsliv, sosial struktur, kommunikasjonssystemer og byens administrasjon. Men den tingen jeg ellers særlig ville fremheve er den radikale, fysiske omveltningen som fulgte den store bybrannen i 1886. Det Skien som ble reiste etter brannen var totalt forandret.

Da hadde imidlertid Christopher Hansen Blom vært død i flere år, og Didrik Cappelen Blom med sitt landbruk og sin kalkovn -på Bratsberg gård ble ikke selv direkte berørt av forandringene. Didrik Cappelen Bloms sønn Cristopher Blom overtok Bratsberg gård. Han anla Bratsberg teglverk, basert på leireforekomster like under Kapittelberget på vestsiden, kanskje på grunn av behovet for bygningsmaterialer etter brannen. (Teglverket eksisterte ennå i min barndom, men er nå flyttet.) Men forøvrig var han ingen gårdbruker, han var jurist, og han solgte gården få år senere. I 1909 brant så Bratsberg gårds 19 år gamle hovedbygning i sveitserstil helt ned, og ble aldri gjenoppbygget. Samme år, det vil si ca. hundre år etter at "det var «Blommer» i hver eneste gate i Skien", døde også Christopher Blom, bare 34 år gammel. Da var han den siste mannlige ættling med navnet Blom i Skien.

Epilog

Bratsberg ble altså solgt ut av familien. Men jeg har ikke lyst til å la beretningen slutte der, for ennå tre generasjoner av familiens etterkommere bodde på Bratsberg. Etter hva min mor fortalte, sørget min mormor Marie Louise Blom Backer svært over at hennes barndomshjem var gått tapt. Hun overtalte derfor sin mann til å kjøpe den nordligste delen av gårds tomt, der det eldste våningshuset, *Gamle Bratsberg*, hadde stått, og der de to sidefløyene til den gamle hovedbygningen fremdeles sto. De tok i bruk den sørligste fløyen til sommerbolig, og flyttet opp på Bratsberg hver vår fra 1902.

Da mine foreldre giftet seg i 1928 bygde de om og flyttet inn i nordfløyen. I den boligen

vokste jeg selv opp. Kjernen i huset består av bryggerhuset på Gamle Bratsberg.

Neste forandring kom da min morfar, doktor Jan Backer, pensjonerte seg i 1937. Da ble den gamle sydfløyen revet, og på samme tomt fikk de bygget nytt bolighus i nøyaktig samme stil som den gamle fløyen, etter arkitekt Wilhelm Swensens tegninger. Det er det huset som står der i dag.

I 1980 skjedde nye endringer i eierskap og med utvidelse av bebyggelsen. Men heldigvis er fremdeles mye av den gamle atmosfæren fra mitt barndoms Bratsberg i behold.

I dag er det Frogner, Bloms Minde og ruiner av et par kalkovner som står igjen som synlige minner fra Blom-dynastiets tid i Skien. Men i mitt hjem står det sannelig også et minne. Det er en gammel kjøpmannsdisk fra starten på det hele, fra Hans Christophersen Bloms krambod. Den er bevart fordi Christopher Hansen Blom fikk den plassert i anretningen på Frogner da han avviklet kramboden i Blomme- gården. Derfra fikk min morfar flyttet den til Bratsberg, og jeg var senere så heldig å arve den.

Denne artikkelen bygger på et foredrag jeg holdt i Selskapet for Skien Bys Vel den 19de. februar 1997. Bortsett fra noen brev og fotografier er det lite jeg har i form av direkte, privat familietradisjon. Jeg bygger derfor dels på generell, norsk historie og dels på lokalhistorisk litteratur, særlig på Einar Østvedts publikasjoner. Jeg har også hentet opplysninger fra folketellinger og tingbøker.

Litteratur Bendix Blom, 1906: *Slægten Blom ji'a Tønsberg*. Kra. J. Borchsenius, 1934: *Skien før branden 1886*. Oslo

Jens Per Jensen, 1976: *Gårder og landsteder i Skien og omegn*. Byminner 12. Skien Johan Schneider, 1914-25: *Fra det gamle Skien*. Skien

Ivar Seierstad, 1958: *Skiens historie. b. 1*. Skien

Sfinx (Hartmann, Edle) 1936: *Kjent jolk gjennom årene*. Oslo Einar Østvedt, 1958-59: *Skiens historie b. II -III*. Skien

Einar Østvedt, (red.) 1963: *Mogensine Bentzens memoarer*. Byminner 2. Skien